

143. Bijbelstudie over A PROFEITI YONA - DE PROFEET JONA YONA HANAVI יוֹנָה הַנָּבִיא

Deel 3: Jona en de grote vis

In het tweede deel van deze studiereeks heeft de Eeuwige een zware storm achter Yona aan gestuurd, die het schip naar Tarsis in grote nood bracht om Yona, die benedendeks in een diepe slaap was gevallen, letterlijk en figuurlijk wakker te schudden! Op zijn eigen aandringen tilden de zeelieden uiteindelijk Yona op en wierpen hem in de kolkende zee. Zodra de zeelieden met de profeet gedaan hadden zoals hij gezegd had, kwam de zee tot bedaren en werd kalm. Yona offerde zichzelf op zodat de onschuldige zeelieden gespaard bleven, want hij wist dat hij door zijn ongehoorzaamheid deze storm had opgeroepen. De Eeuwige wilde de profeet echter niet de doodstraf geven, maar slechts een lesje leren en daarom liet hij het niet toe, dat Yona in de open zee zou verdrinken.

יוֹנָה Yona [Jona] 1:17a (Tanach 2:1a)

“En de Eeuwige beschikte een grote vis om Yona in te slokken.”

Surinaams: *“Now Masra ben seni wan bigi fisi fu swari Yona.”*

Hindoestaans: *“Etane me Prabhu ek barka machri Yona ke lage patháís oke lil lewe khátin.”*

Javaans: *“Pangéran banjur nekakaké iwak gedhé; iwak mau nguntal Nabi Yona.”*

In elke kinderbijbel zien we plaatjes van Yona in de buik van een walvis, waarbij de ruimte in deze buik zo groot is, dat het net een grot lijkt, zoals in de bekende tekenfilm van Pinocchio. Op deze wijze krijgt de lezer de indruk, dat het verblijf van Yona in de grote buik van de walvis best wel aangenaam was. Ik vrees, dat het toch wel een beetje anders geweest moest zijn. Omdat in sommige vertalingen zoals de NBG-vertaling en de Willibrord-vertaling wordt gesproken over een zeemonster met betrekking tot het in Mattheüs 12:40 gebruikte Griekse woord κητους kētous in de bekende uitspraak van Yeshua over het teken van Yona, denken sommige bijbeluitleggers aan de Leviatan, anderen aan een Mosasaurus en weer anderen aan de prehistorische reuzenhaai Carcharodon megalodon. Persoonlijk ben ik van mening, dat de versie van de Statenvertaling, die het woord κητους kētous met ‘walvis’ vertaalt, in dit geval het meest aannemelijk is. De Leviatan, die ook in het commentaar van Matthew Henry genoemd wordt, kan het sowieso niet geweest zijn, want dat is namelijk de grote kronkelende zeeslang, die in diverse teksten met G’ds tegenstander wordt geïdentificeerd. Het lijkt mij niet logisch, dat de Eeuwige uitgerekend hem gestuurd zou hebben om Yona te redden. Ook de Mosasaurus kan het niet geweest zijn, want ten eerste was deze toen al uitgestorven, en ten tweede wordt er in de Hebreeuwse grondtekst duidelijk gesproken over een grote vis: דג גדול dag gadol. De Mosasaurus was geen vis. De reusachtige haai Carcharodon megalodon, die minimaal vier keer groter geweest moest zijn dan de huidige witte haai, was weliswaar wel een vis, maar hij was ten tijde van Yona net als de Mosasaurus reeds uitgestorven en kan dus eveneens van het kandidatenlijstje geschrapt worden. Gezien het feit, dat de Bijbel slechts zegt dat de Eeuwige een grote vis beschikte, om Yona in te slokken terwijl het soort vis niet nader wordt beschreven, kan dus niet met zekerheid worden vastgesteld welke grote vis hier bedoeld wordt. Het kan dus inderdaad een walvis geweest zijn, zoals doorgaans wordt aangenomen of één van de grotere haaiensoorten of, zoals sommige rabbijnen beweren, een speciaal voor dit doel geschapen vis. Zij refereren hiervoor naar de schepping van de grote zeedieren op de vijfde dag in בראשית B’reshit [Genesis] 1:21, want tot deze grote zeedieren wordt volgens de Midrash ook de grote vis gerekend, die Yona opgeslokt heeft. Daarom wordt de gedetailleerde beschrijving van de schepping in פרקי דרבי אליעזר Pirquei d’Rabi Eliezer tussen de vijfde en de zesde dag onderbroken door een apart hoofdstuk over het verhaal van Yona, waarin beweerd wordt dat de

Eeuwige deze grote vis, die Hij op de vijfde dag geschapen heeft, op de zesde scheppingsdag bestemde voor zijn latere taak om Yona op te slokken. Sorry, maar zo een sterk verhaal kan ik niet serieus nemen. Ten eerste wordt het door de Bijbel niet bevestigd en is zelfs in strijd met de Bijbel, want in de beschrijving van de zesde scheppingsdag wordt slechts over landdieren gesproken en niet meer over zeedieren, ten tweede lijkt het me sowieso niet erg aannemelijk, dat Yona opgeslokt zou zijn door een zeedier, dat op de vijfde scheppingsdag speciaal voor dit doel geschapen zou zijn. Hoeveel jaren liggen er niet tussen de schepping en het verhaal van Yona? Dan moet die vis echt wel superhoogbejaard geweest zijn. Ten derde is het nogal zeer de vraag of met de 'grote zeedieren', zoals ze in de nieuwe vertaling en in de Willibrordvertaling genoemd worden, überhaupt wel vissen bedoeld waren, want in de Hebreeuwse grondtekst van וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים B'reshit [Genesis] 1:21 staat: Vayiv'ra Elohim et-haTananim hag'dolim, en daarmee kan je alle kanten op. Het woord תנין tanin kan je namelijk op verschillende manieren vertalen: slang, krokodil, draak, dinosaurus, zeemonster en zelfs walvis. Allemaal hetzelfde Hebreeuwse woord תנין tanin. Daarom zien we in bijna elke vertaling van Genesis 1:21 een ander woord staan. Zowel in de Willibrord-vertaling alsook in de nieuwe vertaling lezen wij: *"En Hij schiep de grote zeemonsters..."* terwijl er in de Statenvertaling en in de Lutherse vertaling *"grote walvissen"* staat. De Leidse vertaling heeft het zelfs over *"grote draken"* en de Naardense Bijbel over *"grote gedrochten"*. In de NBG-vertaling staat het evenals in de Joodse Dasberg-vertaling wat algemener: *"grote zeedieren"*. Dus wat dat betreft zijn we nog geen stap verder gekomen met de vraag, welke grote vis Yona opgeslokt kan hebben, want door Genesis 1:21 erbij te halen zijn we ook niets wijzer geworden. De prehistorische zeedieren die ten tijde van Yona al uitgestorven waren, kunnen we alvast wegstrepen en dus blijven er nog vier serieuze kandidaten over, die ik één voor één met u zal doornemen:

1. De witte haai (carcharodon carcharias)

Volgens de Israëliische geleerden Avi Baranes en David Darom, beiden deskundigen op het gebied van de zeefauna aan de Hebreeuwse universiteit van Jerusalem, werd de profeet Yona niet verslonden door een walvis, maar door een grote witte haai (carcharodon carcharias). Zij schreven daarover een boek, dat in 1981 verscheen. Een witte haai, die zo'n 4 tot 6 meter lang en 1100 tot maximaal 2000 kilo zwaar kan worden, bijt grote prooien doorgaans in stukken, maar kleinere prooien slikt hij soms in zijn geheel in. Dr. Baranes, die de witte haai in de Middellandse Zee bestudeerd had, schreef, dat de 'grote vis' in het boek Yona volgens hem een witte haai geweest moest zijn, omdat die inderdaad in de wateren ter plaatse voorkomt en groot genoeg is om een mens in één keer te kunnen verslinden, want er waren enkele exemplaren van gevangen, die in hun maag nog volledig intact zijnde zeer grote vissen hadden. Zo werd er in 1939 een enorme witte haai gevangen, die zelfs twee volledige haaien ter grootte van een mens in zijn maag had. Haaien hebben namelijk een zeer trage spijsvertering, en het prooi dat ze ingeslikt hebben, blijft daar een hele tijd zitten. De maag van een haai is u-vormig en bestaat uit twee delen: de cardiale maag en de pylorische maag. Voedsel kan in de cardiale maag voor langere tijd onverteerd worden opgeslagen. Vandaar dus, dat er vaak wanneer een witte haai is ontdaan van zijn ingewanden, in de cardiale maag nog prooi gevonden wordt in een bijna perfecte staat van bewaring en soms nog wel volledig intact. Zo kan het zijn dat ook Yona door een grote witte haai werd opgeslokt en in de cardiale maag terecht is gekomen zonder verteerd te worden. Ook de luchtvoorziening zou dan geen probleem geweest zijn. Omdat haaien geen zwemblaas hebben, nemen ze in de maag namelijk grote slokken lucht op, die samen met de grote lever voor drijfvermogen zorgen, en als ze iets onverteerbaars ingeslikt hebben, kunnen ze hun maag binnenstebuiten keren en het weer uitspuwen, hetgeen met Yona is gebeurd.

2. De reuzenhaai (cetorhinus maximus)

De tweede grote vis, die in aanmerking zou komen voor het Yona-verhaal, is de reuzenhaai (cetorhinus maximus), die eveneens in de Middellandse Zee voorkomt. Ook deze haai is groot genoeg om een mens in één keer geheel in te slikken, maar dat moet dan wel per ongeluk gebeuren, want in tegenstelling tot de witte haai is hij geen vleeseter. Hij voedt zich met plankton, dat hij met zijn wijd opengesperd muil in grote hoeveelheden opslurpt en met zijn kieuwzeven uit het water zeeft. De gemiddelde lengte van een reuzenhaai ligt tussen de 6 en 8

meter, met een maximum van 9,8 meter en een gewicht van 4 ton, maar in 1851 werd er zelfs een reuzenhaai gevangen van 12,27 meter, die ruim 19 ton woog! Zo een reuzenhaai is, zoals ik reeds aangaf, een planktoneter en doorgaans ongevaarlijk voor mensen. Dus wat dat betreft, zou ik in het geval van Yona eerder aan een reuzenhaai denken dan aan een witte haai, en wel om twee redenen: ten eerste omdat die een stuk groter is, waardoor er voor Yona wat meer ruimte zou zijn in de cardiale maag, en ten tweede omdat hij geen vleeseter is en Yona daarom ook de vlijmscherpe tanden van de andere haaiensoorten niet hoefde te vrezen.

3. De walvishaai (rhincodon typus)

Een nog betere optie dan de reuzenhaai is echter de walvishaai (rhincodon typus), de grootste nog bestaande kraakbeenvis en dus ook de grootste haaiensoort. Hij heeft een gemiddelde lengte van 8 tot 12 meter en weegt ongeveer 7000 kilo, toch sommige walvishaaien zijn zelfs 15 meter lang en wegen tot 15 ton! Vrouwtjes zijn gemiddeld groter dan mannetjes. Met zijn grote bek, die bijna anderhalve meter breed kan worden, kan hij met gemak een mens doorslikken en verslinden. Maar gelukkig is deze zachtaardige reus geen roofzuchtige menseneter zoals de witte haai, maar voedt zich net als de eerder genoemde reuzenhaai alleen maar met plankton, die hij makkelijk opeet met zijn grote bek. Hij zwemt namelijk met zijn muil wijd open zodat het plankton zo naar binnen drijft. Hij gaat met zijn opengesperde muil als een soort stofzuiger langzaam door het water, dat door zijn bek naar achteren stroomt, waar het plankton eruit gezeefd wordt. Na de bek weer gesloten te hebben filtert hij het water met speciale structuren bij zijn kieuwen, waarin het plankton, krill (garnaalachtige ongewervelde zeedieren) en kleine visjes blijven hangen. Het zeewater verlaat het lichaam van de walvishaai weer door de kieuwen. De walvishaai is blauwgrijs tot zwart, van boven met witte plekken en van onderen witachtig. Hij heeft een brede en platte kop, waarbij zijn bek zich vooraan en niet onderaan bevindt zoals bij de andere haaisoorten het geval is. Als de bek helemaal opengesperd is, dan kan je er als het ware zo inlopen, en precies zo staat het ook in de Midrash: *“Yona ging zijn muil binnen zoals men een synagoge binnengaat.”* Dus wat dat betreft, zou de walvishaai de ideale kandidaat zijn op onze speurtocht naar de grote vis, die Yona had opgeslokt, ware het niet, dat deze vis volgens Wikipedia helemaal niet in de Middellandse Zee voorkomt. In de Rode Zee voor de kust van Sharm el Sheik aan de zuidkant van het Sinai-schiereiland, en vooral aan de monding van de Golf van Aqaba, worden daarentegen regelmatig walvishaaien gesignaleerd en vormen daar zelfs een geliefde duiksportattractie voor toeristen. Wie weet, misschien is er ten tijde van Yona wel eentje omgezwommen en via Spanje in de Middellandse Zee terecht gekomen? In de Bijbel lezen we immers, dat de grote vis door de Eeuwige werd gestuurd en niet, dat hij er al was. Ook een redacteur van het tijdschrift National Geographic ziet blijkbaar in de walvishaai de grote vis, door wie de profeet Yona werd verzvolgen, want in een artikel van december 1992 schrijft hij: *“De ongewone anatomie van het spijsverteringskanaal van de walvishaai leent zich goed voor verhalen als dat van Jona. Het is gemakkelijk om je voor te stellen dat men per ongeluk meegezogen kan worden in de bek van een walvishaai, die enorm groot is. De spelonkachtige bek van zelfs een kleine volwassen walvishaai kan makkelijk een paar Jona's opnemen. De walvishaai voedt zich met kleine plankton en krill, die via de slokdarm naar de immense en elastische ‘feestzaal’ gespoeld worden, dat is de cardiale maag.”* Op deze wijze zou dus ook Yona daar terecht zijn gekomen zonder verteerd te worden, want zoals ik al bij de beschrijving van de witte haai heb aangegeven, wordt het voedsel in de cardiale maag voor langere tijd onverteerd opgeslagen, en de cardiale maag van de walvishaai is wel een stuk ruimer dan die van de witte haai en van de reuzenhaai. Vandaar, dat de auteur van het artikel de term ‘feestzaal’ daarvoor gebruikt. Maar hoe kwam Yona daar weer uit? National Geographic zegt: *“Haaien hebben een geweldloze manier om zich te ontdoen van grote moeilijk verteerbare voorwerpen die ze per ongeluk inslikken: Een haai kan zijn cardiale maag langzaam leegmaken door hem binnenste buiten te duwen door zijn bek. Men zou dus eruit komen glijden als op een met slijm bedekt tapijt...”* De walvishaai lijkt dus inderdaad wel een goede optie te zijn, maar we hebben nog één mogelijke kandidaat over:

4. De walvis (cetüs)

De Latijnse biologische term ‘cetüs’, die door wetenschappers wordt gebruikt om te verwijzen naar de walvis, komt van het Oudgriekse woord κητους kētous, dat wij ook al in Mattheüs 12:40

met betrekking tot Yona tegenkwamen. Vandaar dat dit woord in de Statenvertaling gewoon met 'walvis' wordt vertaald: *"Want gelijk Yona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde."* Zo is het voor velen het meest waarschijnlijk, dat het inderdaad een walvis was, die de profeet Yona in één keer opslokte, en niet een haai. Een andere reden waarom zowel vele rabbijnen en christelijke theologen vasthouden aan de traditionele visie, dat de grote vis een walvis geweest moest zijn, is het feit, dat er aanwijzingen zijn dat de zeehaven van Yafo, het vertrekpunt van Yona, in de oudheid een thuishaven voor walvisvaarders was. Een van de walvissoorten, die ook in de Middellandse Zee voorkomen, is de potvis (physeter macrocephalus), die ruim 18 tot 20 meter lang wordt met een gewicht van 50 ton. Sommige exemplaren kunnen zelfs 23 meter lang zijn. Zijn enorme stompe kop kan 25 tot 35% van zijn totale lichaamslengte in beslag nemen en zijn bek is groot genoeg om zelfs twee of drie volwassen mannen tegelijk op te slokken. De potvis zou dus heel goed in staat geweest zijn om Yona in één keer ingeslikt te hebben. Sterker nog, in de maag van sommige potvissen zijn wel eens haaien van 5 meter gevonden, en dat is heel wat meer dan de lengte van een mens. Dat wil dus iets zeggen over de omvang van de maag. Yona zou daarin dus alle ruimte gehad hebben, zou je denken. Daar komt nog bij, dat de walvis een warmbloedig zoogdier is en geen koelbloedige vis, en niet door zijn bek, maar door het ademgat boven zijn hoofd ademt, waardoor de verblijfplaats van Yona voorzien was van een uitstekende airconditioning. Zo op het eerste gezicht kunnen we dus de indruk krijgen, dat het voor hem derhalve betrekkelijk aangenaam geweest moest zijn, om drie dagen en nachten in de walvis door te brengen. Ik vrees, dat we daar te makkelijk over denken en misschien zijn we daarin beïnvloedt door de kinderbijbel of door de bekende tekenfilm van Pinocchio. U kent het verhaal wel, dat maestro Gepetto door de walvis Monstro was opgeslokt en dat Pinocchio samen met Japie Krekel de zee opging om hem te zoeken. Ze werden eveneens verslonden en in de reusachtige buik van de walvis werden de twee herenigd met Gepetto, die zo blij was dat hij zijn poppetje weer zag. Samen zaten ze daar net als in een ruime grot aan hun met een lamp verlichte tafeltje en overlegden hoe ze konden ontsnappen. Pinocchio had een idee. Door een vuurtje te stoken lieten ze de walvis niezen zodat hij de boot met hen erop ging uitspuwen in de zee. Eind goed al goed. Met deze tekenfilm in het achterhoofd leest men het verhaal over het verblijf van Yona in de walvis heel rooskleurig, te meer omdat men de goede afloop weet. Maar probeert u zich toch even voor te stellen hoe Yona zichzelf gevoeld moet hebben, want zo comfortabel als ons wordt wijsgemaakt was het daar voor hem volstrekt niet. Ten eerste kon hij helemaal niets zien! Alles was zwart om hem heen, want hij had geen lamp. Ten tweede bevond hij zich niet in een grotachtige grote buikholte, maar zeer waarschijnlijk in de maag van de walvis. Gezien het feit, dat de potvis zich onder andere voedt met allerlei soorten octopussen en reuzeninktvisen zal het voor Yona geen pretje geweest zijn, tussen al deze glibberige beesten, die misschien zelfs nog leefden net als hij, in de enorme maag van de potvis rond te dobberen. Het moet daar ook wel verschrikkelijk gestonken hebben denk ik. Maar het ergste van alles was natuurlijk de onzekerheid, want Yona wist helemaal niet waar hij was en ook niet hoe het zal aflopen. Hij zal het wel doodsbenuwd gehad hebben. Om u een indruk te geven wat die arme Yona doorstaan moet hebben zal ik u het waar gebeurde verhaal vertellen van de Britse zeeman James Bartley, die iets soortgelijks heeft meegemaakt toen hij op walvisjacht was; die ook in de maag van een potvis heeft gezeten en het eveneens heeft overleefd. De walvisvaarder "Star of the East" voer in december 1890 ter hoogte van de Falkland eilanden voor de kust van Argentinië op zoek naar walvissen. Op een zekere ochtend werd er in de verte een grote potvis gesignaleerd. Twee kleine "mate ships" werden te water gelaten om de enorme potvis te harpoeneren. De bemanning van de eerste boot schoot meteen raak met een harpoen. De potvis probeerde te ontsnappen en trok de boot met grote vaart achter zich aan. Ondertussen werd hij ook door de harpoen van de tweede boot vol geraakt. Door de pijn, die hem tot razernij bracht, begon hij zo hevig met zijn staart om zich heen te slaan dat de beide "mate ships" dreigden te kenteren. Opeens verdween hij in de diepte om kort daarna plotseling weer naar boven te komen en op zijn beurt nu de bootjes aanviel! Met zijn grote kop ramde de potvis één van de beide boten zo krachtig, dat het vaartuig kantelde en James Bartley samen met drie anderen in zee werd gesmeten. Twee van hen konden door de bemanning van de andere boot worden opgepikt, maar James Bartley en de vierde man werden vermist. Zij werden later door de kapitein in het logboek genoteerd als "overboord geslagen,

vermoedelijk verdrongen.” De overlevenden werden naar het schip terug gebracht. Twee dagen later wisten de mannen van de walvisvaarder alsnog de enorme potvis te doden. Met bijlen en vlijmscherpe messen begonnen zij de walvis, die aan touwen langs het schip hing, te ontleden. De hele dag werkten zij door tot laat in de nacht. Vroeg in de ochtend ging het werk verder, en toen ze het dier aan het opensnijden waren, zagen ze tot hun verbazing in de maag van potvis nog iets bewegen. Ze verwijderden de maag in zijn geheel, legden er een ketting omheen en hezen hem aan dek van het schip. Ze sneden de maag open en vonden daarin James Bartley, een van de beide vermiste matrozen, dubbelgevouwen en bewusteloos, maar nog zichtbaar ademend. Hij leefde nog maar net. Nadat ze hem met zeewater grondig gewassen hadden brachten hem naar de hut van de kapitein, waar hij drie weken lang lag te ijlen met een hevige koorts. Daarna kwam hij weer bij en kon gedetailleerd vertellen wat hem overkomen was. Hij kon zich nog herinneren, dat hij door de potvis bij zijn aanval op de boot in de lucht geslingerd werd en met een harde klap in het water terecht was gekomen. Onder water hoorde hij een sterk geruis, dat waarschijnlijk door de potvis veroorzaakt werd door het wild om zich heen slaan met zijn staart. Toen werd het opeens zwart voor zijn ogen en hij kon niets meer zien, maar hij voelde zich door iets opgetild worden en vervolgens in een nauwe, zich bewegende en hem voortduwende pijp glijden totdat hij weer wat meer ruimte om zich heen had. Hij voelde daar wel een verschrikkelijke hitte, maar hij kon tenminste goed ademen, want gebrek aan lucht was er niet. James Bartley had op dat moment geen flauw idee waar hij zich bevond, maar toen hij met zijn handen een slijmerige massa voelde, die meegaf, drong het tot hem door dat hij waarschijnlijk in de maag van de potvis zat. Hij begreep, dat hij hier nooit meer levend uit zou komen, want een ontsnapping uit de maag van zo een reusachtig dier was volstrekt onmogelijk! Alleen al de gedachte aan het moment waarop hij uiteindelijk verteerd zou worden maakte hem verschrikkelijk bang. Zo moet ook Yona zich gevoeld hebben toen hij in zijn doodsangst tot de Eeuwige ging bidden, zoals we straks zullen lezen. Een tijd lang ging er van alles en nog wat door het hoofd van Bartley totdat het hem teveel werd en hij bewusteloos raakte. Wat daarna met hem gebeurde herinnerde hij zich niet meer totdat hij in het bed van de kapitein wakker werd en hij het gevoel had, dat alles gewoon een nachtmerrie was. Maar dat was het niet, want zijn verblijf in de maag van de potvis had zichtbare sporen achtergelaten. Op de plekken waar zijn lichaam niet beschermd was geweest door kleding en dus in aanraking was gekomen met het maagsap, was de huid door het maagzuur aangevreten en is nooit meer normaal geworden. Zijn gezicht was wit gebleekt, en de huid van zijn handen was geel en gerimpeld en leek op perkament. Na deze noodlottige reis kwam James Bartley aan de wal en is nooit meer naar zee gegaan, want hij was blind en voor de rest van zijn leven getekend. Als wij zijn ervaringen diep tot ons laten doordringen, dan kunnen we ons beter voorstellen hoe Yona zich gevoeld moet hebben. Het is zonder meer denkbaar, dat Yona's verblijf in de maagsappen van de potvis een soortgelijke zichtbare invloed op zijn huid gehad heeft als bij James Bartley het geval was, en dat zou dan zeer waarschijnlijk behoorlijk bijgedragen kunnen hebben aan de impact, die zijn prediking later had op de inwoners van Nineve.

יוֹנָה Yona [Jona] 1:17b (Tanach 2:1b)

“En Yona was in het ingewand van de vis drie dagen en drie nachten.”

Surinaams: “En Yona ben de na ini a fisi bere dri dei nanga dri neti langa.”

Hindoestaans: “Aur Yona tin rát aur tin din machri ke pet me raha.”

Javaans: “Nabi mau ana ing sajroning wetengé iwak kuwi lawasé telung dina telung bengi.”

Bij het lezen van dit vers rijst bij sommigen de vraag op, of een mens überhaupt wel drie dagen en drie nachten onder zulke condities kan overleven. Bij James Bartley was het schijnbaar één dag minder. We zouden ons echter eerst moeten bezighouden met de vraag of de profeet Yona letterlijk drie volle dagen en nachten in de maag van de grote vis geweest is of dat er misschien iets anders mee bedoeld kan zijn. Zoals ik reeds in het eerste en tweede deel van deze studie heb aangegeven, is Yona een beeld van Yeshua en zo is ook de tijd van Yona's verblijf in de vis een verborgen profetie, want de drie dagen en drie nachten die Yona in de maag van de grote vis doorbracht zijn een duidelijke voorafschaduwning van de drie dagen en drie nachten die Yeshua in het graf zou liggen, hetgeen de Mashiach zelf bevestigde door de geestelijke leiders

van Zijn volk daarop te wijzen. Een veelgehoord argument dat met de drie dagen en drie nachten, die Yeshua na Zijn dood in het graf heeft doorgebracht, daadwerkelijk 72 uren bedoeld zouden zijn is derhalve het 'teken van Yona', dat in מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 12:38-40 door Yeshua genoemd wordt als antwoord op een vraag die aan Hem door een aantal Farizeeën en schriftgeleerden gesteld werd: *“Meester, wij zouden wel een teken van U willen zien. Maar Hij antwoordde hun en zeide: Een boos en overspelig geslacht verlangt een teken, maar het zal geen teken ontvangen dan het teken van Yona, de profeet. Want gelijk Yona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster (Statenvertaling: walvis) was, zo zal de Zoon des mensen in het hart der aarde zijn, drie dagen en drie nachten! - Dan wantu sabiman fu Gado wèt, nanga wantu Fariseiman aksi Yeshua taki: Meister, un wani fu Yu sori unu wan marki. Ma Yeshua piki den taki: Soso takru-ati sma leki unu di no e du san Gado wani, e suku wan marki. Ma a wan enkri marki san un o kisi, na a wan fu a profeti Yona. Bika soleki fa Yona ben de dri dei nanga dri neti ini a bere fu a bigi fisi, na so a Manpikin fu Libisma sa de dri dei nanga dri neti dipi na ondro gron.”* Met het aanhalen van deze tekst wordt door de voorstanders van de 72-uur-visie gesuggereerd, dat Yeshua gezegd zou hebben dat Hij drie volle dagen en drie volle nachten in het graf zou liggen en niet minder. Hij had het inderdaad wel over drie dagen en drie nachten, maar Hij voegde er niet het woordje "volle" aan toe. Er staat dus nergens geschreven (ook niet in Mt 12:40), dat het drie volle, afgeronde, hele, voltooide dagen en nachten zijn. Ook in het gewone Nederlandse taalgebruik van alledag is dat niet het geval. Als je een afspraak met iemand maakt en je zegt: "ik kom over drie dagen bij jou op bezoek" of je zegt: "ik zie je over drie dagen", dan bedoel je daarmee niet dat je die persoon op de vierde dag bezoekt (dus nadat de drie dagen voltooid, afgelopen en voorbij zijn), maar je bedoelt uiteraard dat je die persoon op de derde dag bezoekt ofwel in Oudnederlands gezegd ten derden dage. En precies zo bedoelde Yeshua het ook toen Hij het over die drie dagen en drie nachten had. Hij had juist diverse keren gezegd dat Hij *“ten derden dage zou opstaan”* en niet na drie dagen. "Ten derden dage" ofwel "gedurende de derde dag" of "tijdens de derde dag" die dus nog niet afgelopen was op het moment dat Yeshua opstond. In alle moderne bijbeluitgaven (NBV, Willibrord, Groot Nieuws etc) heeft men gekozen voor de duidelijke vertaling: *“Op de derde dag”*. In de Griekse grondtekst staat namelijk: τριτος ημερα tritos hēmera, hetgeen letterlijk "de derde dag" betekent en niet "na drie dagen", want het is vergelijkbaar met τριτος ωρα tritos hōra in Mt 20:3, waarin de evangelist het heeft over een gebeurtenis omstreeks "het derde uur" en niet "na drie uren". Dus nogmaals: tussen Yeshua's dood en Zijn opstanding lagen wel drie voltooide nachten, maar niet drie voltooide dagen omdat Hij ten derden dage, dus op de derde dag is verrezen en niet na drie dagen. Het teken van Yona is een typisch Hebreeuws idioom, dat wil zeggen een taaleigen Joodse manier van iets vertellen. Yeshua had het in מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 12:38-40 wel over drie dagen en drie nachten, toch daarmee bedoelde Hij geen periode van 72 uur, maar het feit dat Zijn aan het kruis gestorven lichaam binnen drie dagen weer zou herrijzen uit het graf, zoals Hij ook letterlijk had gezegd, toen er door de Yehudim opnieuw om een teken werd gevraagd: *“Welk teken toont Gij ons, dat Gij dit moogt doen? Yeshua antwoordde en zeide tot hen: Breekt deze tempel af en binnen drie dagen zal Ik hem doen herrijzen. De Judeeërs dan zeiden: Zesenvertig jaren is over deze tempel gebouwd en Gij zult hem binnen drie dagen doen herrijzen? Maar Hij sprak van de tempel Zijns lichaams. Toen Hij dan opgewekt was uit de doden, herinnerden Zijn discipelen zich, dat Hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en het woord, dat Yeshua gesproken had. - Dan den fesiman fu den Dyu aksi Yeshua taki: Sori un nanga wan marki tak' Yu abi primisi fu du den sani disisi. Yeshua piki den taki: Broko a Santa Presi disisi puru, dan Mi o bow en baka ini dri dei. Dan den Dyu piki En taki: A teki fotenti-na-siksi yari fu bow a Santa Presi disisi. Fa Yu o man bow en baka ini dri dei? Ma di Yeshua ben e taki fu a Santa Presi, A ben e taki fu En skin. Baka di Yeshua kon na libi baka, den man fu En memre tak' A ben taki a sani disisi. Dan den bribi san skrifi ini a Santa Buku nanga den wortu di Yeshua taki.”* (ירחנן Yochanan [Johannes] 2:18-22). Ook in Mt 27:63, Mc 8:31 en 9:31, waarin wij lezen dat Hij na drie dagen zou opstaan, wordt geen afgesloten periode van 72 uur bedoeld, want zoals gezegd: het is een Hebreeuws idioom, dat wij ook elders in de TeNaCH tegenkomen. Neem bijvoorbeeld שמואל א' Sh'mu'el alef [1 Samuël] 30:11-13. Daar lezen wij het volgende: *“Toen vonden zij op het veld een Egyptenaar en brachten hem bij David. Zij gaven hem brood en hij at, zij lieten*

hem water drinken, en gaven hem een schijf geperste vijgen en twee rozijnenkoeken, en toen hij dat gegeten had, keerde zijn geest in hem terug, want hij had gedurende drie dagen en drie nachten niets gegeten of gedronken. Daarop vroeg David hem: Van wie zijt gij en waar komt gij vandaan? Hij antwoordde: Ik ben een Egyptische jongeman, een slaaf van een Amalekiet. Mijn heer heeft mij achtergelaten, omdat ik drie dagen geleden ziek werd. - En den ben feni wan Egiptisma na ini a firi, èn den ben tyari en kon na David, èn den ben gi en brede, èn a ben nyan, èn den ben meki en dringi watra. En den ben gi en wan pisi fu wan figa kuku, èn den ben gi en tu korentikuku, èn di a ben nyan kaba, a ben kisi ensrefi baka, bikasi dri dei nanga dri neti langa a no ben nyan wan brede efu dringi watra. En David benaksi en taki: Suma na yu masra? En pe yu ben komopo? En a ben piki taki: Mi de wan Egipti yongu man, wan dinari fu wan Amalekit suma, èn mi masra ben libi mi na baka, bikasi dri dei na baka mi ben kon siki.” Let op: de Egyptenaar zei dat hij drie dagen en drie nachten niets gegeten had, maar in vers 13 voegde hij eraan toe, dat zijn heer hem heeft achtergelaten omdat hij drie dagen geleden ziek werd. Als hij het eerst over een letterlijke periode van 72 uur had gehad, dan had hij moeten zeggen dat hij vier dagen geleden ziek werd. Een ander voorbeeld van een soortgelijk Hebreeuws idioom vinden wij in het boek אסתר Ester. In hoofdstuk 4:16 roept koningin Ester het Joodse volk op om voor haar te vasten: “Ga heen, vergader al de Joden die zich in Shushan bevinden, en vast om mijnentwil: eet noch drinkt drie dagen, zo min des nachts als des daags. - Go, kari ala den Dyu kon makandra disi de na ini Shushan, èn faste gi mi, èn no nyan efu dringi dri dei langa; na netiten efu deiten.” Ook hier zou je op het eerste gezicht denken dat Ester het heeft over drie volle dagen en nachten, dus 72 uur, maar in hoofdstuk 5:1 staat precies wat ik hiermee wil aantonen: “Op de derde dag nu hulde Ester zich in een koninklijk gewaad en ging staan in de binnenste voorhof van het paleis des konings. - Now a ben pas aso dati na di fu dri dei, dan Ester ben weri en kownu-krosi, èn a ben go tanapu na a opo presi na inisei fu a kownu-oso, na sei fu a kownu-oso.” Op de derde dag, ofwel ten derden dage, en niet na drie dagen. In beide gevallen wordt er gesproken over drie dagen en drie nachten, maar dat wil nog niet zeggen dat daar precies 72 uur mee bedoeld zouden zijn. Zo zijn er nog veel meer voorbeelden van deze Hebreeuwse idiomen te vinden in TeNaCH, maar ook in de Talmud. Het ligt namelijk geheel binnen het kader van het Joodse denken, dat Yeshua enerzijds zegt, dat Hij na drie dagen zou opstaan en anderzijds zegt, dat Hij ten derden dage zou opstaan en weer in een andere tekst zegt, dat Hij binnen drie dagen zou herrijzen. Omdat wij hier te maken hebben met een Hebreeuws idioom, komen deze drie op het eerste gezicht tegenstrijdige tijdsaanduidingen volledig met elkaar overeen, omdat er geen periode van 72 uur mee bedoeld wordt, maar een gebeurtenis beschrijft, die binnen een periode van drie dagen plaats zou vinden. Een ander bewijs hiervoor vinden wij in Lucas 24:13-35, waarin wij lezen, dat twee van Zijn talmidim op die bewuste zondag op weg waren naar Emmaüs. Toen Yeshua Zich bij hen aansloot en zo deed alsof Hij van niets wist, vertelden zij Hem het hele verhaal van Zijn lijden en sterven aan het kruis, en zij eindigden in vers 21 met de woorden: “Maar met dit al is het thans reeds de derde dag, sinds dit geschied is. - Ma tide meki dri dei kba di a sani dati psa.” Als de kruisiging dus op woensdagmiddag zou hebben plaats gevonden zoals sommigen zeggen, dan had de Emmaüsganger moeten zeggen dat het reeds de vierde dag is sinds dit geschied is. Maar dat zei hij niet! Als de kruisiging daarentegen op donderdagnamiddag heeft plaats gevonden, waar ik dus vanuit ga, dan is de vrijdag de eerste dag, de zaterdag de tweede dag en de zondag de derde dag, sinds dit geschied is. En dat klopt dus volgens dit ooggetuigenverslag. “Drie dagen en drie nachten” betekent dus eenvoudigweg “drie dagen”, zelfs als de eerste en de laatste dag van die periode slechts gedeeltelijk meedoen. De rabbijnse manier van Schriftuitleg is vanouds tekst met tekst te vergelijken. Het is daarom beslist niet juist om naast het door Yeshua gebruikte teken van Yona al die andere teksten, waarin diezelfde Yeshua juist heel ondubbelzinnig zegt dat Hij ten derden dage, dus op de derde dag, zou opstaan, geheel buiten beschouwing te laten. Het teken van Yona was ook op de eerste plaats bedoeld voor Joodse mensen, vandaar dat Hij een typisch Hebreeuws idioom gebruikte, dat uiteraard ook voor Yona zelf van toepassing was.

יונה Yona [Jona] 2:1 (Tanach 2:2)

“En Yona bad tot de Eeuwige, zijn G'd, uit het ingewand van de vis.”

Surinaams: “Dan Yona ben begi na Masra en Gado na ini a fisi bere.”

Hindoestaans: “Tab Yona machri ke pet me se Prabhu Parmeswar se prátna kare lagal.”

Javaans: “Ana Ing sajroning wetengé iwak mau Nabi Yona ndedonga marang Pangéran Elohim mengkéné.”

Yona bevond zich dus een geruime tijd in de maag (de Hebreeuwse woorden במעי הדרג bim'ai haDag betekenen letterlijk 'in het ingewand van de vis' of 'in de darm van de vis'), en aan de hand van het verhaal van James Bartley kunnen we ons nu voorstellen hoe hij zich daar gevoeld moet hebben. Als Yona nog leefde, dan is de kans groot, dat het overige voedsel van de vis, dat zich eveneens in diezelfde maag bevond, ook nog wel geleefd moet hebben. Yona zal dat gespartel om zich heen en die glibberige tentakels van de inktvissen dan wel gevoeld hebben. Afschuwelijk! En dan die stank en die hitte in deze nauwe ruimte! Daar komt nog bij dat het volkomen duister was waardoor hij niets kon zien en een afgrijselijke langzame dood kon verwachten, want wij weten wel hoe het afliep, maar dat wist hij toen nog niet! James Bartley verklaarde na zijn redding, dat er gedurende zijn verblijf in de maag van de Potvis een tijd lang van alles en nog wat door zijn hoofd ging totdat het hem teveel werd en hij bewusteloos raakte. Yona daarentegen was een gelovige man en zocht zijn toevlucht bij de Eeuwige. Hij besepte dat hij fout was, want dat had hij reeds tegenover de zeelieden beleden, en daarom verbracht hij zijn tijd in de maag van de vis met bidden. In deel twee van deze studiereeks werd Yona door de heidense kapitein van het schip ertoe opgeroepen, tot de G'd van Israël te bidden. Of hij dat toen wel of niet gedaan had staat niet vermeld, maar nu in het ingewand van de vis deed hij het in elk geval wel. Het gebed van Yona is qua structuur en taalgebruik eigenlijk meer een psalm, waarbij elke vers weer terug te vinden is in andere, bestaande psalmen. Yona bad in bewustzijn van zijn schuld vanuit zijn benauwde en donkere kerker, waarin hij was opgesloten in de diepte van zee, tot de G'd waarvoor hij was weggevlucht, want er staat geschreven: “Roep Mij aan ten dage der benauwdheid, Ik zal u redden en gij zult Mij eren! - Kari Mi na ini a dei fu trobi; Mi sa ferlusu yu, èn yu sa gi Mi glori!” (תהלים Tehilim [Psalmen] 50:15).

יוֹנָה Yona [Jona] 2:2 (Tanach 2:3)

“Hij zeide: Ik riep uit mijn nood tot de Eeuwige en Hij antwoordde mij; uit de schoot van het dodenrijk schreeuwde ik, Gij hoordet mijn stem.”

Surinaams: “En a ben taki: Mi ben bari bikasi fu mi pina ede, èn mi ben krei na Masra, èn A ben yere mi; komopo fu a bere fu dedekondre mi ben krei, èn Yu ben yere mi sten.”

Hindoestaans: “U bolis: Jab ham musibat me rahili, tab Prabhu ke goharaili aur u sunis. Bolis: Ham ápke maral manai ke jagaha me se goharaili hamme bacáwe khátin. Tab áp hamár áwáj sunlo.”

Javaans: “Ing salebeting kasangsaran kawula sesambat dhateng Paduka, dhuh Elohim, sarta Paduka inggih nunten paring wangsulan. Saking tengahing donyanipun tiyang pejah kawula nyuwun tulung, lan Paduka inggih nunten miyarsakaken.”

Dit vers roept opnieuw een belangrijke vraag op: schreeuwde Yona daadwerkelijk vanuit het dodenrijk of vergeleek hij de maag van de grote vis slechts met het dodenrijk? Het was daar immers geen prettig verblijf zoals we in het verhaal van James Bartley hebben gezien. Hij had het gevoel, levend begraven te zijn en dat hij zich in een graf bevond waaruit een ontsnapping menselijk gesproken onmogelijk was. Dit eerste vers van zijn gebed vinden we terug in de volgende psalmverzen: “Banden van de dood hadden mij omvangen, angsten van het dodenrijk hadden mij aangegrepen, ik ondervond benauwdheid en smart. Maar ik riep de naam van de Eeuwige aan: Ach Eeuwige, red mijn leven! - Den sari fu dede ben kon lontu mi, èn den skinhati fu dedekondre ben fasi na mi; mi ben feni trobi nanga sari. Dan mi ben kari na tapu a nen fu Masra; o Masra, mi begi Yu, ferlusu mi sili!” (תהלים Tehilim [Psalmen] 116:3-4). “In mijn angst heb ik tot de Eeuwige geroepen en Hij heeft mij geantwoord. - Na ini mi trobi mi ben krei na Masra, èn A ben yere mi.” (תהלים Tehilim [Psalmen] 120:1). “Ik roep Uw naam aan, o Eeuwige, uit het onderste van de put. Gij hoort mijn stem: verberg Uw oor niet voor mijn zuchten, mijn hulpgeschrei! Gij zijt nabij ten dage, dat ik U aanroep, Gij zegt: Vrees niet! - Mi ben karina tapu Yu nen, o Masra, komopo fu a lagi dungru-oso. Yu ben yere mi sten; no kibri Yu yesi gi mi

dyeme, gi mi krei! Yu ben kon krosibei na a dei disi mi ben kari na Yu; Yu ben taki: No frede!" (איכה Eicha [Klaagliederen] 3:55-57). Sommige bijbeluitleggers zijn van mening dat Yona daadwerkelijk stierf omdat hij uiteindelijk stikte of omkwam door honger en dorst, en dat de Eeuwige hem na drie dagen weer tot leven wekte, zodat zijn dood en opstanding tot een profetische voorafschaduwung kon dienen voor de dood en opstanding van Yeshua. Dat laatste was het zeer zeker, want dat werd door Yeshua zelf als zodanig beschreven, maar persoonlijk denk ik niet, dat Yona stierf, maar dat hij bij volle kennis in deze zeer beklagenswaardige toestand verkeerde in de maag van de grote vis.

יונה Yona [Jona] 2:3 (Tanach 2:4)

"Gij hadt mij geworpen in de diepte, in het hart der zee, en een waterstroom omving mij; al Uw brandingen en Uw golven gingen over mij heen!"

Surinaams: *"Bikasi Yu ben trowe mi na ini a dipi, na mindri fu den se; èn den frudu ben lontu mi; ala Yu skwala ben abra pasa mi."*

Hindoestaans: *"Áp hamme gahir samundar me big dewailo rahilo. Sab alang se barka halfa hamme márat raha."*

Javaans: *"Kawula Paduka butyal dhateng panggènan ingkang lebet, ngantos dumugi ing dhasaring seganten. Kawula kinepung ing toya, Paduka ndhatengaken alun lan ombak ageng, sami ngurugi kawula."*

Niet de Eeuwige, maar de zeelieden hadden Yona in de diepte van de zee geworpen, en dan nog wel op zijn eigen aandringen, maar hij zag hen voorbij omdat hij wist, dat het de Eeuwige was die hem had ingegeven aan hen te zeggen om hem overboord te werpen. Daarom zei hij zeer terecht in zijn gebed: *"U wierp mij in de diepe zee; ik ging onder in het kolkende water en werd bedekt door Uw wilde en woeste golven!"* (Het Boek). De woorden van Yona zien wij met dezelfde strekking terug in de volgende psalmverzen: *"Men rekent mij al bij de doden, ik heb geen kracht meer. Ik ben opgegeven, ik hoor al bij de gesneuvelden, bij hen die liggen in het graf, aan wie U niet meer denkt, aan wie U geen hulp meer biedt. Diep in het dodenrijk hebt U me gelegd, in de dichtste duisternis. Uw woede drukt op mij als een last, beukt op mij los als golven! - Den teri mi nanga den suma disi saka go na ini a peti; mi de leki wan man disi no abi tranga. Mi de fri na mindri fu den dede suma, leki den dedeskin disi didon na ini a grebi, disi Yu no memre moro, èn disi de koti puru fu Yu anu. Yu ben poti mi na ini a moro laga peti, na ini dungru, na ini den dipi presi. Yu hatibron didon tranga na mi tapu, èn Yu ben pina mi nanga ala Yu skwala!"* (תהלים Tehilim [Psalmen] 88:5-8, GNB). *"Watervloed roept tot watervloed bij het gebruik Uwer stromen; al Uw baren en golven slaan over mij heen! - Dipi presi de kari na dipi presi na a bari fu Yu watra frudu; ala Yu watra sek'seki nanga skwala ben pasa abra mi!"* (תהלים Tehilim [Psalmen] 42:8, NBG). In de Hebreeuwse grondtekst haalt Yona letterlijk de woorden aan uit Psalm 42:8.

יונה Yona [Jona] 2:4 (Tanach 2:5)

"En ik, ik zeide: verstoten ben ik uit Uw ogen, zou ik ooit weer Uw heilige tempel aanschouwen?"

Surinaams: *"Dan mi ben taki: Den ben trowe mi komopo fu Yu ai; toku mi sa luku agen na Yu santa tempel."*

Hindoestaans: *"Tab ham socli: Áp hamme na mánge hai dekhe. Ab ham kabhi na ápke pawitr mahal phin se dekh pábe."*

Javaans: *"Rumaos kawula: Kawula sampun kasingkiraken saking ngarsa Paduka, lan mboten badhé sumerep Pedaleman Paduka malih."*

Yona wist, dat alleen een wonder hem nog zou kunnen redden, maar omdat zijn geweten hem zei dat hij gezondigd had door van het aangezicht van de Eeuwige weg te vluchten, begreep hij ook maar al te goed, dat de Eeuwige daardoor geen enkele reden zou hebben om hem opnieuw voor Zijn aangezicht toe te laten en dat hij dus niet op een wonder hoefde te rekenen. Daarom zei hij: *"Verstoten ben ik, verbannen uit Uw ogen!"* David gebruikte bijna dezelfde

woorden, maar voegde daaraan toe, dat de Eeuwige zijn smekingen en hulpgeroep verhoorde: *“Terwijl ik in mijn angst dacht: ik ben verbannen uit Uw oog, hebt Gij voorwaar mijn luide smekingen gehoord, toen ik tot U riep om hulp. - Bikasi di mi ben taki es’esi, mi ben taki: Mi ben koti puru fu Yu ai; toku, Yu ben yere a sten fu mi begi di mi ben krei na Yu.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 31:23). Ook Yona moet dit psalmvers wel gekend hebben, want ondanks zijn gevoel verstoten te zijn, bleef hij toch nog de stille hoop koesteren, ooit weer G’ds heilige tempel te mogen aanschouwen, want deze wens koesterde ook David: *“Een ding heb ik van de Eeuwige gevraagd, dit zoek ik: te verblijven in het huis van de Eeuwige al de dagen van mijn leven, om de liefelijkheid van de Eeuwige te aanschouwen, en om te onderzoeken in Zijn tempel. - Wan sani mi ben wani fu Masra; disi mi sa suku: dati mi sa tan na ini a oso fu Masra ala den dei fu mi libi, fu luku na a moi fu Masra, èn fu aksi abra sani na ini En tempel.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 27:4). *“Maar ik zal, dank zij Uw grote goedertierenheid, Uw huis binnengaan, mij nederbuigen naar Uw heilige tempel in vreze voor U. - Ma fu mi, mi sa kon na ini Yu oso na ini a bigi hipi fu Yu sari-hati, èn na ini frede fu Yu mi sa anbegi na Yu santa tempel.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 5:8).

יונה Yona [Jona] 2:5 (Tanach 2:6)

“Wateren omringden mij, zij bedreigden mijn leven, de diepte omving mij, met zeewier was mijn hoofd omwonden.”

Surinaams: *“Den watra ben de lontu mi te leki mi sili; den dipi presi ben tapu mi lontu, èn den segrasi ben domlu mi ede.”*

Hindoestaans: *“Páni hamme sagaro se gheris raha aur hamár jiwán khatara me raha. Ham samundar me ekdám se nicce rahili. Samundar me ke ghás hamár mur me laptiál raha.”*

Javaans: *“Kawula sampun kleleb ing toya lan badan kawula sekojur sampun teles sedaya; kawula sampun kapendhem wonten ing seganten, lan sirah kawula sampun ginubed déning rumput seganten.”*

Yona besepte heel goed, dat een ontsnapping uit de maag van de vis onmogelijk was, omdat de vis naar de diepte van de zee gedoken was. Zelfs al zou hij erin slagen uit zijn gevangenis te ontkomen, dan zou hij alsnog verdrinken, want hij wist dat de wateren hem volledig omringden. Hij voelde het zeewier, dat de vis met het water naar binnen gezogen had, rondom zijn hoofd slingeren. Daarom zal hij de volgende teksten wel op zichzelf toepasselijk geacht hebben omdat niemand anders hem tot hulp zou kunnen komen: *“Verlos mij, o G’ d, want het water is gekomen tot aan de lippen; ik ben verzonken in bodemloos slijk, waar ik niet kan staan; ik ben gekomen in diepe wateren, een vloed overstroomt mij! - Ferlusu mi, o Gado; bikasi den watra ben kon na ini te doro mi sili! Mi saka go na ini dipi tokotoko, pe mi no man tanapu; mi ben kon na ini dipi watra, pe den frudu go na tapu mi ede!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 69:2-3) en: *“Wateren stroomden over mijn hoofd; ik dacht: ik ben verloren! - Watra ben lon na tapu mi ede; dan mi ben taki: den koti mi puru!”* (איכה Eicha [Klaagliederen] 3:54). Wat de auteurs van de Psalmen en Klaagliederen slechts overdrachtelijk bedoelden, zag Yona in zijn situatie echter letterlijk vervuld en had op hem dus een grote impact!

יונה Yona [Jona] 2:6 (Tanach 2:7)

“Tot de grondvesten der bergen zonk ik neer; de grendelen der aarde waren voor altoos achter mij. Toen trokt Gij mijn leven uit de groeve omhoog, o, Eeuwige, mijn G’ d!”

Surinaams: *“Mi ben saka go na ondro na a futu fu den bergi; grontapu nanga en portu ben lontu mi fu têgo; ma toku Yu ben puru mi libi komopo fu a grebi, o Masra mi Gado.”*

Hindoestaans: *“Ham etana gir gaili ki ham kabhi na uppar jaiti. Tab Prabhu Parmeswar ji, áp hamár jiwán maut me se bacailo aur hamme jaise kabar me se uppar ghiclo.”*

Javaans: *“Kawula sampun ambles dumugi ing dhasaripun gunung-gunung, lan mlebet ing negari ingkang gapuranipun kakantying ing selaminipun. Nanging Paduka, dhuh Elohim, sampun ngentas kawula saking tengahing seganten, mila kawula gesang.”*

Misschien voelde Yona aan een verandering van temperatuur of een toe- en afname van de druk om zich heen, dat de grote vis eerst steeds dieper dook tot aan de zeebodem en daarna weer omhoog ging richting oppervlakte, maar op de ene of andere manier zal hij daarvan toch wel iets gemerkt hebben omdat hij opeens weer nieuwe hoop koesterde en erop vertrouwde, dat de Eeuwige hem ondanks alles toch wel zal redden, want nu zei hij opeens: *“Ik zonk naar de bodem van de zee, ik daalde af naar het dodenrijk, dat mij voor altijd zou insluiten. Maar U trok mij levend uit de afgrond!”* Opmerkelijke woorden als men bedenkt, dat Yona deze nog steeds in de maag van de vis heeft uitgesproken, maar die ook sterke overeenkomsten vertonen met תהלים Tehilim [Psalmen] 103:3-4, waarin David schreef: *“Hij vergeeft mijn fouten en geneest mijn kwalen. Hij redt mij van de dood, omringt mij met liefde en goedheid! - Disi gi pardon fu ala yu sondu; disi meki ala yu siki kon bun baka; disi bai yu libi baka fu a pori presi; disi de weri a krown gi yu nanga lobi-fasi èn safu sari-hati!”* (GNB). Ondanks alle beproevingen schreef hij vol overtuiging: *“Maar ik vertrouw op U, Eeuwige, ik zeg: Gij zijt mijn G'd! - Ma mi fertrow na Yu tapu, o Masra; mi ben taki: Yu de mi Gado!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 31:15). De profeet Jesaja schreef iets soortgelijks: *“Zie, mijn bittere beproeving werd tot heil. Gij toch zijt het, die mijn leven gered hebt van de groeve der vernietiging, want Gij hebt al mijn zonden achter Uw rug geworpen! - Luku, mi ben abi bigi bita-fasi na ini a presi fu freide; ma nanga lobi fu mi sili Yu ben ferlusu en fu a peti fu pori; bikasi Yu ben teki ala mi sondu trowe na Yu baka!”* (ישעיהו Yeshayahu [Jesaja] 38:17).

יונה Yona [Jona] 2:7 (Tanach 2:8)

“Toen mijn ziel in mij versmachtte, gedacht ik de Eeuwige, en mijn gebed kwam tot U in uw heilige tempel.”

Surinaams: *“Di mi sili ben flaw na mi ini, mi ben memre Masra; èn mi begi ben kon na Yu na ini Yu santa tempel.”*

Hindoestaans: *“Bas jab ham mare par rahili, tab ham Prabhu ke yád karli aur hamár prátna ápke pawitr mahal me sunáil.”*

Javaans: *“Nalika kawula kraos kados-kados nyawa kawula sampun badhé ityal, kawula lajeng ndedonga dhateng Paduka, dhuh Elohim, lan saking Pedaleman Paduka ingkang sutyi. Paduka miyarsakaken atur kawula.”*

In de NBG-vertaling zegt Yona, dat zijn ziel in hem versmachtte, en precies dezelfde uitdrukking gebruikt ook David: *“Daarom versmacht mijn geest in mij, mijn hart is ontsteld in mijn binnenste. Ik gedenk aan de dagen van ouds, ik overpeins al uw daden, ik overdenk de werken Uwer handen. Ik strek mijn handen tot U uit, mijn ziel smacht naar U als een dorstig land. - Fu dat'ede mi sili de swaki na mi ini; mi hati na mi ini de ferwondru. Mi memre den dei fu owruten; mi prakseri abra ala Yu wroko; mi prakseri furu abra den wroko fu Yu anu. Mi langa mi anu kon na Yu; mi sili abi dreiwatra fu Yu leki wan drei kondre.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 143:4-6).

“Wanneer mijn geest in mij versmacht, kent Gij mijn pad. - Tot U roep ik, Eeuwige; ik zeg: Gij zijt mijn schuilplaats, mijn deel in het land der levenden. - Di mi yeye ben kon swaki na mi ini, dan Yu ben sabi mi pasi. - Mi ben krei na Yu, o Masra; mi ben taki: Yu de mi kibripresi nanga mi porsu na ini a kondre fu libisuma.” (תהלים Tehilim [Psalmen] 142:4 en 6). *“Maar mijn gebed is tot U, Eeuwige, ten tijde des welbehagens; o G'd, antwoord mij naar uw grote goedertierenheid met Uw trouwe hulp. Red mij uit het slijk, opdat ik niet verzinke, laat mij gered worden van mijn haters, en uit de diepe wateren. Laat de watervloed mij niet overstromen, noch de diepte mij verslinden, noch de put zijn mond boven mij toesluiten. - Ma fu mi, mi begi de na Yu, o Masra, na a ten di Yu feni bun; o Gado, na ini Yu hipi sari-hati, yere mi, na ini a waarheid fu Yu ferlusu. Ferlusu mi komopo fu a tokotoko, èn no gi mi pasi fu saka go na ini; ferlusu mi fu den suma disi no lobi mi, èn ferlusu mi komopo fu den dipi watra. No gi den watra-frudu pasi fu pasa abra mi, èn no gi a dipi presi pasi fu swari mi, èn no gi a peti pasi fu tapu en mofo na mi tapu.”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 69:14-16). *“De Eeuwige heeft mijn smeking gehoord, de Eeuwige neemt mijn bede aan! - Masra ben yere mi dyeme; Masra sa teki mi begi!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 6:10).

De Hebreeuwse zinsnede: **בְּהִי'אֲתַף אֶלַי נַפְשִׁי** B'hit'ataf alai naf'shi [NBG: *“Toen mijn ziel in mij versmachtte”* en NBV: *“Nu mijn levensadem mij verlaat”*], wordt in andere Bijbelteksten

gebruikt voor een toestand van flauwvallen, bewusteloosheid of zelfs coma, en dat is precies de comateuze toestand, waarin ook James Bartley zich op een gegeven moment bevond, totdat hij uit de maag van de potvis bevrijd werd. Alleen ligt het verschil daarin, dat er bij Bartley van alles en nog wat door zijn hoofd ging totdat het hem allemaal te veel en het bewustzijn verloor, terwijl Yona juist in deze toestand aan de Eeuwige dacht en zijn toevlucht bij Hem zocht. Hij beleed zijn zonde en smeekte Hem om hulp, en de Eeuwige verhoorde zijn gebed. Het was een gebed in geloof, want hij zei, dat zijn gebed tot de Eeuwige kwam in Zijn heilige tempel, terwijl hij dit op dat moment nog niet kon weten. Hij vertrouwde er volledig op, dat de Eeuwige zijn gebed gehoord en verhoord heeft. Dat is een prachtig getuigenis van iemand, die op het punt stond, door het maagzuur van de vis verteerd te worden! Dat moeten we ons bij het lezen hiervan steeds realiseren, en zo is het gebed van Yona zeer zeker een voorbeeld voor ons allen: niet op de omstandigheden kijken, maar op de hulp en verlossing door onze hemelse Vader, die over Zijn kinderen waakt!

יונה Yona [Jona] 2:8 (Tanach 2:9)

“Zij die nietige afgoden dienen, geven Hem prijs, die hun goedertieren is.”

Surinaams: “Den suma disi de dini den falsi gado, den libi den eigi sari-hati.”

Hindoestaans: “Bolis: Je je nakli bhagwán ke máne hai, usab Prabhu ke bhalái na mánge hai.”

Javaans: “Tiyang ingkang nyembah dhateng brahala ingkang tanpa gina, menika sami nilar kasetyanipun dhateng Paduka.”

Yona zal daarmee wel de inwoners van Nineve mee bedoeld hebben, alsook de heidense zeelieden op het schip, die hun afgoden aanriepen toen de storm losbrak, en daarmee sluit hij zich aan bij de psalmist: “Ik verafschuw wie afgoden vereren; ik vertrouw op U, Eeuwige! - Mi no ben lobi den suma disi de prakseri soso leitori; ma mi fertrow na tapu Masra!” (תהלים Tehilim [Psalmen] 31:7, GNB). Hij wil daarmee de mensen waarschuwen, want wie de armzalige afgoden die niet kunnen helpen, desondanks blijven vereren, keren heel bewust de genade van de Eeuwige de rug toe! Men zou ook kunnen zeggen: ze keren hun eigen geluk de rug toe en kiezen voor hun ondergang! Yona daarentegen had zijn les geleerd en vertrouwde op de Eeuwige naar het voorbeeld van David. Daarom voegde hij nadrukkelijk eraan toe:

יונה Yona [Jona] 2:9 (Tanach 2:10)

“Maar ik, met lofzegging wil ik aan U offeren; wat ik beloofd heb, wil ik betalen; de redding is van de Eeuwige!”

Surinaams: “Ma mi sa meki ofrandi gi Yu nanga a stem fu grantangi; mi sa pai a sani disi mi ben sweri. Ferlusu komopo fu Masra!”

Hindoestaans: “Baki ham ápke dhanbád deila aur balidán karab. Jaun cij ham wáda karli hai, oke ham pura karab. Prabhu to hamme bacáis hai!”

Javaans: “Nanging kawula badhé memuji ngluhuraken asma Paduka. Paduka badhé kawula saosi kurban; sarta kawula badhé ngluwari janji kawula. Keslametan kuwi asalé saka Pangéran!”

Yona gebruikt voor zijn plechtige belofte bijna dezelfde woorden als de psalmist: “Mijn geloften zal ik de Eeuwige betalen! - Mi sa pai san mi ben sweri na Masra!” (תהלים Tehilim [Psalmen] 116:14a). “Breng G'd een dankoffer en doe wat je de Allerhoogste belooft! Roep Mij te hulp in tijden van nood, Ik zal je redden, en je zult Mij eren! - Meki ofrandi na Gado fu gi grantangi; èn pai san yu benserwa na a Moro Hei Wan! En kari na Mi na ini a dei fu trobi; Mi sa ferlusu yu, èn yu sa gi Mi glori!” (תהלים Tehilim [Psalmen] 50:14-15, NBV). Hij heeft ingezien, dat het een zonde was, zich aan de opdracht van de Eeuwige te onttrekken en weg te vluchten. Het ligt voor de hand, dat hetgeen Yona in de maag van de vis beloofd heeft, niets anders kan zijn, dan alsnog naar Nineve te gaan. Door zijn gelofte, die hij heeft afgelegd, te betalen, alsook door de lofoffers van zijn lippen en de getuigenis, dat de redding alleen van de Eeuwige is en van niemand anders, toonde hij oprecht berouw en inkeer en was hij weer bruikbaar als dienstknecht van de Allerhoogste. In reactie daarop hield ook de Eeuwige zich aan Zijn belofte:

יוֹנָה Yona [Jona] 2:10 (Tanach 2:11)

“En de Eeuwige sprak tot de vis en deze spuwde Yona uit op het droge.”

Surinaams: *“En Masra ben taki na a fisi, en a ben spiti Yona puru na tapu drei gron.”*

Hindoestaans: *“Tab Prabhu machri se bolis oke jhur jagaha par ugale ke. Aur u aisane karis.”*

Javaans: *“Pangéran banjur ndhawuhi iwak mau, lan Nabi Yona diwutahaké ana ing dharatan.”*

De vis spuugde hem uit, maar waar dit was wordt niet vermeld. Volgens de Joodse traditie was dit op het strand bij Giv'at Yona in Ashdod. Of dat inderdaad zo was weten wij niet, maar dat is ook niet zo relevant. Waar het om gaat is het feit, dat Yona uit zijn gevangenis bevrijd werd om zijn oorspronkelijke opdracht alsnog uit te voeren. Hoe hij dat deed en hoe de inwoners van de stad Nineve daarop reageerden, zullen we de volgende keer behandelen. Ik wil deze studie afsluiten met een toepasselijke tekst uit de Tora: *“De Eeuwige is lankmoedig en groot van goedertierenheid, vergevende ongerechtigheid en overtreding, hoewel Hij zeker niet ongestraft laat. - Masra de hori pasensi, èn A sabi furu sari-ati, èn A gi pardon fu sondu nanga fowtu, ma A no de du leki A no de si den fowtu fu suma.”* (בְּמִדְבָּר B'mid'bar [Numeri] 14:18). Yona kon dit uit eigen ervaring alleen maar beamen, want in de maag van de grote vis had hij aan den lijve ondervonden, dat de Eeuwige zeer zeker niets ongestraft laat en dat hij zijn opdracht niet kon ontlopen, maar nadat hij tot inkeer was gekomen gaf de Eeuwige hem een tweede kans, want Hij houdt Zich aan Zijn Woord. Amen!

Werner Stauder